

HOE BEN EN WORD IK WIJS

Lieve dertiger,

toen wij werden uitgenodigd om mee te doen aan een 'hoe-ben-en-word-ik-wijs-boek' voor dertigers, hebben wij het een paar keer over jouw generatie gehad. We hadden tijdens onze vakantie in Frankrijk alle tijd.

We gieten het in tien zogeheten 'spreuken' ('*masjaals*'). Dat zijn geen 'waarheden' om te slikken, maar 'waarheden' om op te kauwen. Het zijn soms paradoxale, soms stellige uitspraken of 'raadsels', om te overwegen. Het gaat er om - door ze van tijd tot tijd te overwegen - te groeien in wijsheid. Dat was precies de bedoeling van de bijbelse wijsheidstraditie die je o.a. terugvindt in het bijbelboek 'Spreuken'. Een traditie ter vorming van prins en hogere ambtenarenzonen. Je kunt dat vandaag uiteraard uitbreiden naar 'prinsessen en dochters'. Die spreuken zijn een soort '*koans*'¹ die je in groepjes bespreekt, of die je eens een tijdje zelf overdenkt. In welke omstandigheden is het waar, werkt het wel of werkt het niet, en hoe dan? Et cetera.

Er ligt wel een uitgangspunt aan ten grondslag. Dat wordt als volgt onder woorden gebracht: "Het begin, of het principe van de wijsheid ('*chokma*') is eerbied voor de Eeuwige."

Wat wil dat zeggen? Wil dat zeggen dat je naar de kerk, synagoge of moskee moet gaan om 'wijs' te worden. Wel nee, de levens-dwaasheid van veel zogenaamde gelovigen bewijst wel de onjuistheid van die gedachte. Het heeft eerder met eerlijkheid te maken. Vroeger werden mensen bang gemaakt met het idee van een 'alziend oog'. Maar in de spreukentraditie is het eerder een therapeutisch motief. Je komt alleen verder als je volstrekt eerlijk naar je zelf en je omgeving durft te kijken. Dus: stel je het overstijgende perspectief van een rechtvaardige en barmhartige Instantie voor die alles overziet, ook jouw leven tot in de verste uithoeken van je bestaan. Wie ben jij, als niemand jou ziet, maar toch Eén wel en jij zelf ook uiteraard. Het is er veilig. Je hoeft geen mooi weer te spelen. Je kunt eerlijk zijn in alles. Je hoeft niemand te *pleasen*. Je bent voor niemand bang. Maar het gaat er wel eerlijk aan toe. Niemand hoeft jou te *pleasen*. Ook jij zelf niet. Alle kaarten komen op tafel. Niets blijft verborgen. Alles komt onder ogen.

Of die Ene er werkelijk is of niet? Wie zal het zeggen. Dat doet er minder toe, dan dat jij je het je voorstelt en zo over je eigen leven nadenkt. In gesprek met die Ene die nu even de unieke Andere is in jouw eigen binnenwereld. Wij noemen dat bidden, en die Ene, de Eeuwige, noemen wij God. En wij hebben het al zo lang ons voorgesteld, dat we geloven dat het wel degelijk een Jij is met wie we een ongewoon gesprek voeren, al bijna ons hele leven lang, zonder dat we ook maar op enigerlei wijze zweverig of psychotisch zijn.

¹ Een *koan* is een raadsel dat in de traditie van het zen-boeddhisme wordt gebruikt om 'leerlingen' aan te sporen om hun denkpatroon te toetsen en/of te veranderen.

Het houdt ons op de been, het troost ons als we alleen zijn, het stimuleert en het geeft richting. Juist in het alledaagse leven, met beide voeten op de grond.

Nu de tien 'spreuken'.

Spreuk 1.. Elk mens wordt gegrepen door eenzaamheid. Ten diepste lijkt je alleen te zijn. Je komt er vroeg of laat achter. Zoek een bondgenoot en een tegenover die jou troost en die jou aan kan.

Spreuk 2.. Een mooie buitenkant zonder een gezonde binnenkant is als een wit gepleisterde graftombe. Hij schittert in de zon, maar van binnen ruikt het muf en leeft er doodsheid.

Spreuk 3.. Het volmaakte is de vijand van het goede. Wees uit één stuk en leer omgaan met de imperfecties van het leven.

Spreuk 4.. Individuele vrijheid is een hoog goed. Autonomie of zelfbeschikking in de zin, dat geen aardse machten of mensen jou hoeven voor te schrijven hoe je hebt te leven, is een belangrijke waarde. Het is echter een misverstand daaruit de conclusie te trekken, dat je met niemand te maken hebt. Het is heel verstandig je te voegen in een waardevolle gemeenschap en te luisteren naar voor jou gezaghebbende stemmen van anderen.

Spreuk 5.. Wij hebben de neiging heen en weer te zwenken tussen ons ego en een hogere bestemming, een ideaal of een hoger doel. Het ergste is als we ons zogenaamde hogere doel (zelfs godsdienstig of spiritueel) in dienst stellen van ons ego. Dan regeert ons ego in het kwadraat en blijft de onvervuldheid ons achtervolgen tot in het oneindige.

Spreuk 6.. Geluk speelt zich af in het suffe, gewone, alledaagse leven, niet in roes of piek. Dat is escapisme, vluchtgedrag.

Spreuk 7.. Geluk heeft meer te maken met het nemen van verantwoordelijkheid voor het effect van jouw bestaan op dat van anderen, dan met zogenaamd 'genieten'. Het grootste genieten is het geven van liefde. Bedenk bij alles wat je doet wat je leefstijl en je handelen betekent voor de meest kwetsbaren of het meest kwetsbare in het leven.

Spreuk 8.. Een eigen identiteit, voorbij aan prestaties of falen, is het meest begerenswaardige wat er kan zijn. Alles wat er bij komt, is mee genomen.

Spreuk 9.. Een levensbeschouwelijke traditie die jou leert succes en tegenslag te relativeren is een balsem voor de ziel.

Spreuk 10.. Vrijwaring van armoede is wat anders dan voorraden aanhouden. Een betekenisvol netwerk van anderen, een gezonde leefstijl, je laten vormen door wat aan cultuur aan je vooraf ging, een samenhangend waardenpakket en een '*sense of eternity*' is belangrijker dan geld en goed.

*God, grant me the Serenity
to accept the things I cannot change,
Courage to change the things I can,
and Wisdom to know the difference.*

(Reinold Niebuhr)

We wensen je veel *Serenity, Courage & Wisdom* toe.

Jos & Ariëtte. Aux Remparts de Montreuil-sur-Mer, augustus 2023